

Науковий керівник: к.ф.н., доц. Грижак Л.М.

МЕТАФОРА В ІНДИВІДУАЛЬНО-АВТОРСЬКОМУ МОВЛЕННІ ЛІ БАРДУГО (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНІВ “SIX OF CROWS” ТА “SHADOW AND BONE”)

***Анотація.** Статтю присвячено вивченню особливостей використання метафор в індивідуально-авторському мовленні американської письменниці Лі Бардуго. Головним завданням роботи є аналіз вживання метафори в текстах романів “Six of Crows” і “Shadow and Bone”. Ідіолект трактується у дослідженні як сукупність прикметних ознак у використанні мовних одиниць та структур індивідом. Аналіз своєрідності використання метафори в романах письменниці дозволяє нам досліджувати конкретні риси її ідіолекту та стилю мовлення.*

***Ключові слова:** індивідуально-авторське мовлення, ідіолект, ідіостиль, метафора, класифікація метафор.*

***Summary.** The article is devoted to the study of the peculiarities of the use of metaphors in the individual authorial speech of the American writer Leigh Bardugo. The aim of the work is the analysis of the use of metaphor in the texts of the novels “Six of Crows” and “Shadow and Bone”. Idiolect is interpreted in the study as a set of characteristic features in the use of language units and structures by an individual. The analysis of the originality of the use of metaphor in the writer’s novels allows us to explore the specific features of her idiolect and speech style.*

Today, two terms are used to denote the author’s individual linguistic features: idiostyle and idiolect. In Ukrainian linguistics it is usually possible to distinguish between these two terms, while in foreign linguistics the stylistic component of a separate language is often the main component of an idiolect.

The novels of the fantasy genre of this author were chosen because they are characterized by a great manifestation of the individual

author's speech, it is worth noting the presence of numerous foreign language interspersions, symbols, and the use of various author's stylistic devices. The data for our research was obtained with the help of the method of continuous selection.

Thus, in the course of the research, it was concluded that the metaphors analyzed in the novels are mainly the author's one. This is due to the fact that the author's metaphor helps to create unique images, locations, atmosphere, and unique fantasy world.

Key words: *individual author's speech, idiolect, idiostyle, metaphor, classification of metaphors.*

Невичерпний інтерес науковців до дослідження та опису ідіолекту, “мови автора художнього твору” [5, с. 328], пояснюється бажанням осягнути глибше зміст творчості письменників. Вивчення індивідуального мовлення письменника привертає увагу багатьох дослідників, оскільки дозволяє виявити й описати своєрідні мовні особливості, які створюють своєрідний авторський стиль, свідчать про оригінальність і майстерність письменника. У лінгвістиці художнього тексту вивчення ідіолекту письменника нерозривно пов'язане з ґрунтовним вивченням мови художньої літератури. Ідіолекту, як об'єкту дослідження, присвятили роботи видатні лінгвісти, а саме: лінгвісти В.В. Виноградов [1], В.П. Григор'єв [2], Ю.М. Караулов [3], І.В. Сіверська, [9], Е. Сепір [10], Щукін В.Г [12].

Ідіолект визначається як “сукупність власних структурних і мовних особливостей, що проявляються в мовленні окремого носія мови” [11]. Іншими словами, ідіолект, який є основною властивістю мовної особистості, визначається як комплекс формальних мовно-стилістичних ознак [4, с. 95].

Інші дослідники вважають ідіолект частиною ідіостилу письменника, який ототожнюється з поняттям індивідуального стилю мовлення. Мета дослідження ідіолекту з акцентом на ідіостиль сформульована в працях В.П. Григор'єва [2]. Дослідник звернув увагу на те, що характеризуючи та описуючи ідіолект як ідіостиль, слід пов'язувати опис з цілями автора у виборі виразних вираження, його поглядом на світ та образом світу, який його оточує.

Дослідники Д. Крістал і Д. Дейві вважають ідіолект основою ідіостиллю письменника, який отожднюється з поняттям індивідуального стилю мовлення. У роботі, присвяченій стилістичному вивченню тексту, наголошують на необхідності відрізнити особистий стиль від оригінальності автора, яка, як правило, має умовно-нестійкий характер і включає оригінальний, але свідомий вибір мовних засобів. Дослідники виділяють такі явища як “оригінальність”, що означає авторський стиль, та “індивідуальність”, що означає ідіолект [16].

У парадигмі співвідношення ідіолекту з мовою художньої літератури, можна трактувати як сукупність всіх мовних особливостей письменника (поета), а ідіостиль – як спільність специфічних рис, властивих авторській творчості [6, с. 6].

Ідіолект митця слова складають найдрібніші деталі, особливості, особливості вживання й поширення окремих мовних засобів; це логічний (а часом і свідомо нелогічний), чітко структурований, упорядкований у свідомості автора набір мовних засобів, створений у суворій відповідності з його світоглядною основою, де немає місця випадковостям, суперечностям чи застереженням. Кожна “відмовка” закономірна, виконує певну художню функцію, несе додатковий зміст, допомагає повніше розкрити світ автора, його творчий задум і моральний потенціал. Чим вищий рівень професіоналізму письменника, тим цікавіше аналізувати його текст у пошуках мовних особливостей, індивідуальних конотацій [7, с. 14-22].

Стилістичні прийоми та засоби підвищують точність авторського мовлення, підкреслюють емоційну красномовність. З їх допомогою автор створює прекрасні словесні образи, передає найтонші відтінки почуттів. Наприклад, метафора використовується для підкреслення найважливішої ознаки, створення художнього образу, враження та атмосфери. Її інтерпретація в тексті вимагає багато зусиль, уяви, розумової праці [15, с. 172]. Метафора використовується для наочності зображення, передачі унікальності, індивідуальності предметів чи явищ. Письменник зазвичай використовує метафору для вираження оцінок і емоцій, авторської характеристики предметів і явищ.

Вибір матеріалу дослідження обумовлено тим фактом, що сторінки досліджуваних романів, “*Shadow and Bone*” [13] та “*Six of Crows*” [14] наповнені різними морально-етичними темами

(помста, жадібність, рабство тощо) та філософськими думками, від культової забороненої любові до привілеїв і деіндивідуалізації. Ці та інші теми, пронизують кожную подію повісті. Для втілення своїх авторських задумів, письменниця використовує різні засоби виразності в тексті твору, до яких, зокрема, і належить метафора.

Проаналізувавши методом суцільної вибірки два романи Лі Бардуго, загальним обсягом 66 тис. мовних знаків, виокремили 75 метафор у романі “*Six of Crows*” та 46 метафор у романі “*Shadow and Bone*”. Результати проведеного дослідження продемонстровано в нижченаведеній таблиці.

Таблиця 1

Види метафор в текстах романів
“*Shadow and Bone*” та “*Six of Crows*”

Назва твору	Структурні види		Семантичні види		Загальна кількість
	прості	розгорнуті	індивідуально-авторські	загально-мовні	
Six of Crows	16	21	9	29	75
Shadow and Bone	10	6	12	18	46

Розглянемо докладніше особливості використання метафор в досліджуваних романах американської письменниці.

Лі Бардуго активно використовує різні типи метафор. Досить жививаними в романах є прості метафори. Наприклад:

*Kaz is your **luck**, merchling* [14, с. 92], *The heart is an **arrow*** [14, с. 103], *How do you get your information, Mister Brekker? You might say I'm a **lockpick*** [14, с. 230], *The **blades** were her **companions*** [14, с. 18].

Авторка часто вживає просту метафору для опису почуттів персонажів. Наприклад: “...the way he made my **heart do clumsy acrobatics**” [13, с. 19]. Метафори: “make **my heart jumped** into a skittery dance” [13, с. 56], “An alarm **bell rang** inside her” описують хвилювання та емоції героїнь.

Для опису почуттів зустрічаються і такі прості метафори: *You're the first **glimmer of hope** I've had in a long time* [13, с. 86], *Please, my darling Inej, **treasure of my heart**...* [14, с.57], *I told you that you were my **answer*** [13, с. 125].

Інший приклад: *“This is a sword in my hand”* [13, с. 196] описує сили головної героїні, де “sword” = сили, які допоможуть їй подолати Каньйон, перерізвавши темряву.

Використовуючи просту метафору, Лі Бардуго створює глибокі асоціації і порівняння, наділяє своїх персонажів багатими образами, переживаннями, емоціями. Це в свою чергу дозволяє відтворити читачу дійсність, створену автором, у найдрібніших деталях.

Слова Каза: *“Brick by brick, I will destroy you”* [14, с. 59] описують його жагу помсти. Цеглина має метафоричне значення, тобто кожен крок Каза націлений на те, щоб відплатити Пеккі Роллінз і з кожним разом від наближує цей момент.

Наступним поширеним типом метафори в творах письменниці є розгорнута метафора. Розгорнута метафора використовується досить поширено в творах письменниці. Наприклад, героїня, описуючи справжню сутність Дарклінга (головного антагоніста роману), під красивою зовнішністю якого приховується справжній монстр, говорить:

“This was his soul made flesh, the truth of him laid bare in the blazing sun, shorn of mystery and shadow. This was the truth behind the handsome face and the miraculous powers, the truth that was the dead and empty space between the stars, a wasteland peopled by frightened monsters” [13, с.192].

Вустами героїні, автор створює ряд послідовних образів, використовуючи розгорнуту метафору, а саме - *soul made flesh; truth of him laid bare...shorn of mystery and shadow; truth behind the handsome face; the truth that was the dead and empty space ...a wasteland.*

Слова Інеж: *“The heart is an arrow. It demands aim to land true”* [14, с. 103] використовуються як нагадування та зв'язки з тими речами, які персонажі хочуть повернути, і вести команду до мрій і цілей, яких вони хотіли досягти.

Яскрава розгорнута метафора: *“Her voice was a wolf, dogging his steps. It chased him into the dark”* [14, с.73] описує використання Ніною, дівчиною з силами Грішей(люди, що використовують Малу Науку), Серцебиткою, її сил. Лише одним помахом руки, вона занурила Матіаса(учасник Воронів) в міцний сон.

Метафори: “*Her blades were reliable. And they made her feel that she'd been born with **proper claws***” [14, с. 106], описують професійне використання Інеж її клинків.

Фраза “*Kaz watched the **tide of people** flowing past the portico's black columns*” [14, с. 56] також є розгорнутою метафорою, що згодом в романі розкривають декілька значень цих слів. Натовпи людей, що входять і виходять із його закладу, дуже схожі на хвилі моря, з якими він колись боровся в дитинстві, щоб вижити. Порівняння людей з припливами відокремлює Каза від метушні.

Індивідуально-авторські метафори переважають в текстах романів Лі Бардуго і допомагають створити загальне тло художньої дійсності, траншуючи авторське бачення дійсності і також виступають важливою частиною індивідуального авторського мовлення та стилю.

Оскільки книга “*Six of Crows*” про пограбування, Лі Бардуго використовує відповідні цій тематиці лексичні засоби і стилістичні фігури: “*Inej was one of **the best investments** Kaz had ever made*” [14, с. 36], “*I protect my **investments***” [14, с.138]. Каз Бреккер для виявлення своїх почуттів, називає Інеж своєю найкращою інвестицією.

Оригінальна метафора, звісно, важлива для передання яскравого відчуття атмосфери художнього твору. Яскрава метафора, розкриває напружений момент, який є кульмінацією роману: “***My world had narrowed to the curving pieces of bone in the Darkling's hand***” [13, с. 53].

Наприклад: “*And there's nothing wrong with being a lizard either. Unless **you were born to be a hawk***” [13, с. 104] описує потенціал сил головної героїні твору “*Shadow and Bone*”, а також про її належність до Грішей, а не картографів. Схожий приклад прослідковується і в творі “*Six of Crows*” “*You couldn't train a falcon, then expect it not to hunt*” [14, с. 53]. Фраза “*A trained falcon*” описує Інеж. Метафоричне порівняння себе з соколом має на увазі, що природа людини, вроджена чи навчена, диктує її дії без почуття провини. Ви не можете ненавидіти когось за те, якими вони є від природи.

У творі “*Shadow and Bone*” метафора відіграє важливу роль при описі Тіньового Каньйону. За допомогою метафори “***a swath of nearly impenetrable darkness that grew with every passing year and crawled with horrors***” [13, с. 13] авторка описує могутність і нездоланність каньйону.

Наступна метафора: *“Nina tilted her head back to gaze at the high black towers of the fortress known as Hellgate, a dark fist of stone thrusting up from the sea”* [14, с. 67] допомагає детальніше описати, що оточує персонажів. Так Ніна описує вежі тюремної фортеці Хеллгейт як “темний кам’яний кулак, що стирчить із моря”. Авторська метафора має на меті показати всю моторошність в’язниці, що піднімається з глибини.

Підсилюючи характеристику Інеж як хорошого шпигуна, авторка використовує і таку авторську метафору, наприклад: *“Besides, she was the **Wraith** – the only law that applied to her was gravity, and some days she defied that, too”* [14, с. 21].

Стерті або загальнономвні метафори зустрічаються дещо рідше в аналізованих текстах романів, проте вони додають творам виразності, та допомагають доповнити образи персонажів, предметів тощо. Наприклад: *“Wylan beside him **wearing the face of a near-stranger**”* [14, с. 325].

Наступні приклади стертих метафор зустрічаються при описі часу, людей, місцевості. Наприклад: *“We’ve run out of time”* [13, с. 39], *“He’s a bit of a **black sheep** anyway”* [13, с. 109].

Метафорами нерідко стають слова, які позначають частини тіла: *“We walked on that way, hand in hand through the late afternoon, the pine boughs clustered in a canopy high above us as we moved deeper into the dark **heart of the woods**”* [13, с. 168], *“They’re elusive creatures, part of the oldest science, the making at the **heart of the world**”* [13, с. 139], в наступних прикладах авторка за допомогою стертої метафори надає місцям більш яскравого опису, що робить загальну картину більш глибокою: *“In front of the dark **mouth of a cave**”* [14, с. 69], *“He backed as far away from the **mouth of the tunnel** as he could get”* [14, с. 290], *“They’d blown up a building **at the heart of the Ice Court**”* [14, с. 297], *“But often there was truth at the **heart of local legends**”* [14, с. 123].

Підсумовуючи усе вищесказане, констатуємо, що авторові вдається майстерно проілюструвати образи персонажів, відтворити картину дійсності за допомогою стилістичних засобів. Одним з таких засобів є метафора. Письменниця вживає різні типи метафор: прості, розгорнуті, авторські та стерті. Проте найпоширенішим типом метафори – є авторська. Це зумовлено тим, що авторська

метафора допомагає створити унікальні образи, місцевості, атмосферу. Переважне використання Лі Бардуго індивідуально-авторських метафор дозволяє зробити задумку її художнього світу в романах яскравішою, виразнішою, надаючи реалістичного вигляду характерам персонажів, їх діям та думкам, що, в свою чергу, сприяє максимального розуміння та сприйняття читачем атмосфери цих художніх творів та вчинків героїв.

Таким чином індивідуально-авторському мовленню Л. Бардуго характерне переважне використання структурно простих, проте індивідуально-авторських метафор, що зумовлює глибше сприйняття і інтерпретацію створеної авторкою художньої дійсності.

Література:

1. Виноградов В. Идиолект. Русский язык. Энциклопедия / ред. Ю. Караулов. 2-ге вид. Дрофа, 1998. С. 144–145.
2. Григорьев В.П. Грамматика идиостиля. В. Хлебников. Наука, 1983. 225 с.
3. Караулов Ю.М. Російська мова та мовна особистість. ЛКІ, 2010. 324 с.
4. Кожина М. Н. Стилїстика російської мови: підручник / М. Н. Кожина, Л. Р. Дускаєва. В. А. Салімовський. 2-ге вид. Флінта: Наука, 2010. 464 с.
5. Купіна Н.А. Креативна Стилїстика та креативні мовні технології. Праці Інституту російської ім. В.В. Виноградова, 2016. С. 131-142.
6. Малишева Є. Г. Ідіостиль Владислава Ходасевича (досвід когнітивномовного аналізу). Омськ, 1997. 22 с.
7. Праведников С. П. О некоторых особенностях идиолекта Е.Л. Маркова / С. П. Праведников, Н. В. Францова. Курское слово. 2020. С. 14–22.
8. Пузырьов А.В. Досліди цілісно-системних підходів до мовної та немовної реальності. Пенза; ПДПУ імені В.Г. Белінського, 2002. 163 с.
9. Северская О.И. Язык поэтической школы: идиолект, идиостиль, социолект. Словари.ру, 2007. 126 с.
10. Сепир Э. Избранные труды по языкознанию и культурологии / ред. В. Мазо ; пер. з англ. А. Кибрик. Прогресс, 1993. 655 с.

11. Стилiстичний енциклопедичний словник росiйської мови / ред. М. Кожина. 2-ге вид. Флiнта: Наука, 2006. 696 с.
12. Щукин В.Г. О лингвистическом содержании понятия “идиолект” Лингвистика и модели речевого поведения. 1984. С. 76-85.
13. Bardugo L. *Shadow and bone*. New York : Henry Holt and Co., 2012. 368 p.
14. Bardugo L. *Six of crows*. New York : Henry Holt and Co., 2015. 496 p.
15. Black M. *Metaphor*, 1990. 172 p.
16. Martinez de Sousa J. *Diccionario de lexicografia practica*. Barcelona, 1995. 215 p.